

2. Streszczenie i słowa kluczowe

Badano ważki (Odonata) torfowisk niskich typu węglanowego – w celu: opisania ich słabo dotąd zbadanej fauny na tle kształtujących ją czynników, analizy wpływu przekształceń siedlisk na zgrupowania ważek, zebrania danych referencyjnych mogących w przyszłości służyć do oceny stanu tych torfowisk na podstawie ich odonatofauny. W rozprawie wykorzystano dane własne i materiały archiwalne. Na potrzeby analiz podzielono te dane na okres I (2007-09) i okres II (2015-18). Ogółem stwierdzono 50 gatunków ważek (67,6% fauny krajowej). Scharakteryzowano ich występowanie w obu okresach i oceniono trendy zmian populacji. Opisano faunę różnych siedlisk w obrębie torfowisk, wykazując różnicowanie: bogactwa gatunkowego, liczebności osobników i specyficzności siedliskowej. Porównano faunę z obydwu okresów badań, wykazując istotne zmiany jej składu i liczebności – ogólne oraz w poszczególnych siedliskach. Opisano wpływ na zgrupowania ważek wybranych czynników środowiska, w tym czynników antropogenicznych. Bezpośrednio na ważki wpływały: własności wody (głównie pH, ORP i temperatura), struktura roślinności wodnej i przybrzeżnej oraz charakter otoczenia stanowisk, w tym obecność dróg i torów kolejowych. Czynnikiem nadrzędnym, wynikającym szczególnie z analiz zmian fauny w czasie, wydaje się być zmiana klimatu oraz związane z nią ocieplenie i susze. Zwłaszcza wysychanie siedlisk sprawia, że rolę kluczową dla przetrwania ważek na torfowiskach węglanowych przejmują wody antropogeniczne, szczególnie torfianki. Porównano skuteczność metod badań ważek na torfowiskach węglanowych i wykazano, że najefektywniejsze są obserwacje imagines. Oceniono też wpływ ochrony rezerwatowej na występowanie ważek: okazało się, że był on mały i przejawiał się głównie w większym bogactwie gatunkowym fauny w rezerwach przyrody.

Dane przedstawione w niniejszej rozprawie znacznie poszerzają wiedzę o faunie i ekologii ważek torfowisk niskich węglanowych. Umożliwiają one także opracowywanie nowych planów badań oraz sposobów ochrony.

Słowa kluczowe: Odonata, siedliska, ochrona, torfowiska węglanowe, zmiany klimatu.